

Vasárnapi körséta a BNV-n

A BNV főkapuja előtt állunk. Tíz óra lesz néhány perc múlva. Ezernyi ember tolong, vár a nyitásra. A legelől állók: *Tóth István Pándró, Mészáros Imre* Mezőkovácsházáról, a *Karádi család, Pethő István, Pusztai László* és *Bakai Ferenc* tanuló, *Abonyi Tibor* Budapestről és a *Gagarin* szocialista brigád a Salgótarján környéki Béke Tsz.-ből. *Mire kíváncsiak?* „A könnyűipari pavilonra, de ezenkívül is mindent szeretnék látni...” „A közlekedés, az autók...” „A feleségemet a háztartási gépek, a bútor, engem főként a szerszámgépek érdeknek. Műszerész vagyok...” „Érettségi után a műszaki egyetemre jelentkeztem, a számítógépeket nézem meg legelőször...” „Újító vagyok, azt hiszem, ezzel mindent megmondtam...” „Ez már nálunk megszokott, hogy ilyenkor felrándul a brigád...” „Asszony létemre is csak a motorok érdekelnek.”

Megnyitják a kapukat. Első utunk a Magyar Tudományos Akadémia és a Budapesti Műszaki Egyetem közös pavilonjához vezet. Az egyik sarokban furcsán kattogó, zümmögő gép körül csoportosulás. Fiatal férfi tart ismertetőt. Majd 12—13 éves fiú ül le egy írógépszerű szerkezethez. Párbeszéd indul a gép és a fiú között.

Nevev TPA/V

„Üdvözlöm önt, kedves látogató! A nevev TPA/V számítógép. Ha beszélgetni óhajt velem, kérem, előbb olvassa el a mellékelt társalgási játékszabályokat, majd gépelje le a nevémet.”

A fiú teljesíti a gép kérését, folytatódik a beszélgetés. Ismét a gép szavait olvashatjuk: „Örülök, hogy szóra méltat egy laboratóriumi számítógépet. A műszer- és mérés technikai tanszéken tanítottak be itteni feladataim elvégzésére és az itteni felvilágosításra. Mire kíváncsi? A tanszék oktatási vagy tudományos munkájára, vagy a TPA/V-re?”

„A IPA/I-re.”
„Elnézését kérem, de csekély intelligenciám miatt nem értem. Kérem, másféleképp fogalmazza ismétlje meg választát.”

„TPA/V” — javít a kérdező.
„Főként műszaki és tudományos számítások elvégzésére vagyok alkalmas. Operatív tárolóm 4 K szó kapacitású. A tanszéken kifejlesztett mágneslemez tároló memóriáján többszörösére bővíti, s ez felhasználhatóságot nagymértékben kiterjeszti.”

Dr. Schnell László egyetemi tanár, a Műszaki Egyetem műszer- és mérés technikai tanszékének vezetője egészíti ki a gépi információt. A kiállításon látható számítógép a kisebb fajták közé tartozik ugyan, a teljesítménye azonban — a maga kategóriáján belül — nemzetközi szinten is figyelemre méltó. A berendezést egyébként a Központi Fizikai Kutató Intézzel együttműködve fejlesztették ki.

A korszerűsítés eredménye

A mérőműszerek és számítógépek, a tudományos eszközök világából a magyar könnyűipar termékeit felvonultató pavilonba érkezünk. Százával láthatók a korszerű bőr- és ruházati cikkek, női ruhák, férfiöltönyök, szövetek, cipők és egyéb termékek. Néhány cipőipari termék mellett látható a díjazott termékeket feltüntető felirat. *Minek köszönhető a kiváló eredmény — kérdezték Fischer Sándortól*, a könnyűipari vásárbizottság bőr- és cipőipari szakemberétől.

— Elsősorban a cipőipar elmúlt években végrehajtott korszerűsítésének és a gyártmányfejlesztésnek. Csak példaként említem a műanyag stoplis futballcipőket, a Tisza Cipőgyár termékét és a Minőségügyi Cipőgyár műbőrcipő-kollekcióját; a legkorszerűbb technológiával készültek és minden tekintetben felveszik a versenyt a világgazdaságban.

Elmondja még, hogy a férfiaknál tovább tart a széles orrú, kényelmes fazonok térhódítása. A kiállítás különben nem a fantáziát és az elképzeléseket mutatja be, hanem azokat a modelleket, amelyek az üzletekben is kaphatók.

A Lunohod 1. és a Zsiguli

A szovjet pavilonban járva átfogó képet nyerhetünk a szovjet ipar magas színvonaláról. Tablók, grafikonok, fotómontázsok, feliratok, grafikai megoldások teszik érdeklőtessé az elért fejlődést. Különösen sokan állják körül a Lunohod 1. holdjármű, valamint az osztankinói tv-torony három méter magas modelljét, a külföldön először bemutatott korszerű vasalógépeket, amelyek egy óra alatt 25—150 kilogramm ruhanemű vasalását végzik el. Természetesen nem marad el a Szovjetunió kiállításáról sem az elektronikus számítógép: az Istra szá-

mitógépcs család három új tagjával ismerkednek a látogatók.

A pavilonon kívül is van látnivaló. Állandó az embergyűri a *Moszkvics 412-es* típusú rallye versenykocsi körül, amely az *Európa 71* rallyén díjat nyert. Mellette látható a *Zsiguli*, vagy ahogy a nyugateurópai autópiacon ismerik: a *Lada* személygépkocsi.

A szocialista országok kiállításai jól illusztrálják a KGST-egytműködést. Emeljük ki néhányat a közösen gyártott termékek közül: konténerizálási eszközök, 32 Mp teherbírású konténerdarú, EV 630—02 pályavezérlésű tárcsaeszköz, DHLX 04 típusú huzalgáztóró, MOBILTOX csávázógép, távközlési berendezések, turbógenerátorok, házgyári berendezések, építő- és építőanyag-ipari szállítóeszközök.

Lacikonyhák ízei

Dél felé — mint annyian a vásárlátogatók közül — mi is az önkiszolgáló büfék, éttermek utcájában kötöttünk ki. (Még kóstolva a lacikonyha nyene pecsenyéit, sajnáltuk, hogy legközelebb talán csak egy év múlva lehet részünk ilyen speciális ízekben.) *Farkas Jenő*, a XIII. kerületi Vendéglátóipari Vállalat üzletvezetője tájékoztat a fogyasztásról. Előző nap 4500 korszó és 1500 pohár sör, 600 adag halászlé, 100 kiló virsli, 150 kiló kolbász, 434 kiló grillcsirke, 100 kiló debreceni, 200 kiló csirkemáj, 61 kiló sertésmáj, 83 kiló sertéshús fogyott el.

Az árlapra is vetünk egy pillantást: *Újházi tyúkleves* 20 forint; sertéspörkölt galuskával 13,10; bácskai rizses hús 12,90; bográcsgulyás 10,70; pirított sertésmáj 13,70; pirított csirkemáj 12,50; paprikás-ponty galuskával 14,60; lacipecsenye mustárral 11,30; fél kiló grillcsirke 18 forint.

— Tavalyhoz képest csupán a sör és néhány rövid ital ára emelkedett — mondja az üzletvezető. Megemlíti még, hogy most sokkal szervezettebb és gépesítettebb, gyorsabb a munka, mint bármikor korábban.

Földesi József—Szendrő Lajos

Fabulon, olaszrizling

Átadták a Kiváló Áruk Fóruma díjait

Munkatársunktól.
A Kiváló Áruk Fóruma a Budapesti Nemzetközi Vásár jegyében két ágazati pályázat eredményéről adott tájékoztatást.

A Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztérium védnöksége alatt álló élelmiszeripari pályázatra 29 vállalat 67 termékét nevezte be, ezek közül a fórum minősítő bizottsága 37 terméknek ítélte oda a megkülönböztető jelet.

A kitüntetett termékek a MÉM központi pavilonjában láthatók, gyártóiknak dr. *Lénárt Lajos* és *Molnár Károly* miniszterhelyettesek ma adják át az oklevelet.

Kitüntetett több állami gazdaság minőségi borát, egyebek között a *Balaton* kéknyelűt, a *Debrői* hárslevelűt, a Cso-

Munkában a karbantartók

Éjszaka a pavilonvárosban

Különös képet nyújt éjjel a vásár: messze hangzanak a léptek, megváltoznak az arányok. Hiányzik a pavilonvárosból az, ami a legjellegzetesebb, ami vásárra teszi a bemutatót: hiányzik a tömeg. Este hétkor zártak a pavilonok, nyolckor az egész területet, a hangosanbeszélő udvariasan elköszönt a látogatóktól. A kapuktól csaknem ötven pénztárosnő sietett a főpénztárba, hogy leszámolja a napi bevételt, majd ők is hazamentek. A termesterek, a 9 körlet és a 70 pavilon gazdái még egyszer ellenőrizték a gondjukra bízott területeket, majd eltávoztak.

Szolgálatba léptek az éjjeliőrök, vigyáztak a vásárvárosra, őrizték a sokmillió értékűeket.

Mohácsi Józseffel, a Hungexpo területi osztályának csoportvezetőjével indultunk éjszakai körútra. Az Expressz-büfé mellett léptünk ki az irodából, a pultok előtt a nappal oly hatalmasnak tűnő tér szűrény és kicsi. Igaz, most nem a virsliért, sörért, grillcsirkeért tolongók között kell átkigyőzni, csak az öreg őr köszönt, harsány jóéjszákát-al.

Ők, kétszázötvenen

— A nappali forgalomhoz képest valóban kihalt a vásár, de azért legalább kétszázötvenen most is itt vannak — halljuk. — Hol itt, hol ott akad valami reparálni való, a gépeknek, műszereknek reggelre kifogástalanul kell működniük, a technikusok, szerelők virrasztanak, dolgoznak.

Hangos zúgással közeledett a locsolókocsi, a nagy erejű vízszög verte — tisztította az aszfaltot.

— Este nyolckor kezdtem — mondta *Sponga Nándor*, a Köztisztasági Hivatal locsolókocsijának gépkocsivezetője. — Reggel hatig járom itt az utakat. Közben hússzor is megállok, hogy ismét feltöltsem a kiürült víztartályt. Az idén dolgozom másodszor a vásáron. Hogy láttam-e

nappal? Ma délelőtt kijöttem, de a pavilonokat már nem volt időm megnézni...

— Sok a dolga a Köztisztasági Hivatalnak — mondta *kalauzom, Mohácsi József*. — Zárásra igencsak felgyülemlik a szemét. Jó néhány sor fordulnak a szemétszállító és az új személtől kocsik. A söprőgépeknek sem jut sok pihenő.

Nyitva a „kiskapu”

Különös dolgot láttunk. A Fővárosi Óra- és Ékszeripari Vállalat ajándékarúsító pavilonjának ajtaja zárva ugyan, hátul azonban nem rögzítették a fallemet. Szabad a ki- és a bejárás! A pavilonban a pultokon, asztalokon értékes ajándéktárgyak. Mellettük egy odavetett készpénzjegyzék-blokkfüzet, nyitva a 277 034-es számú szelvényével. Odébb a bevételi pénztárbizonylat blokkja, ugyan csak nyitva. A felső lap száma: 090 223. S még két számjegy: 6960 és 4576 — ám ezek már a forintértékét jelölik. A szabadon heverő remekművű ezüstkanocsók, tálak, tálcák árát.

— Már tegnap éjjel is nyitva hagyták a pavilont — halljuk. A figyelmeztetés, úgy tűnik, nem használt...

Barátságos fény hívogatott: az üdítőital-, kávé- és élelmiszer-automaták sora. Éjszakára is feltöltötték őket, szinte zarándokhelye lett a vásár dolgozóinak. A Wittenberg-gépeket már ismerjük a vasútállomásokról, most egy új automata csatlakozott hozzájuk: a pénzváltó. Egy tízfórintosért öt kétfórintos, két egyfórintosért egy kétfórintos ad. A fekete-kávé forró és jó: erőt ad a séta folytatásához. Erőt, de nem annyit, amennyivel az egyik külföldi pavilon előtt találkoztunk.

Hó-rukk!

A 22-es Volán Vállalat hat szállító-munkása a japán Makino cég késve érkezett óriási szerszámegypét emelte a helyére. Hatvanöt mázsa súlyú a gép. *Kurucz István* brigádja úgynevezett nehézgépszállító csoport, daru nélkül, néhány gerenda, feszítővas és görgő segítségével emelte le a trélerrel. Éjjel egykor ért véget a munka. A harsány hó-rukk és hűzd meg kiállítások szárnyán a helyére vitorlázott az óriás gép.

A jóéjszakát köszönést lassan a jóreggelt váltja fel. Hajnalodik. Takarító-nők, utcaprók veszik át a terepet. Terautók gördülnek be a kapun: érkezik az utánpótlás a vendéglátóiparnak. Sör, virsli, borszállítmányok kerülnek a rakományokba. *Nyolc óra*: megérkeznek a kiállítók alkalmazottai, a pavilonok már nyitva várják őket. Utolsó simítások: háromnegyed tízre minden kész. Tízkor pedig a hangosanbeszélő köszönti a vendégeket. Új vásári nap kezdődött!

Bényei Zoltán

„Gépelyesek” a Redoute-ban

Az első magyar iparmű-kiállítás emlékére

A kávéról, teáról és a csokoládéről érkezett 1831-ben *Almás Balogh Pál*, a homeopatha orvos, hogy észérvekkel felvonulásátával lebeszélje honfitársait a fekete méreg évezetéről. Köztudomású, hogy ennek ellenére Budapest a kávéházak városává híresült. Tíz esztendővel később, ugyanő, cikket írt a *Pesti Hirlapba*, amelyben javaslatot tett egy londoni minta nyomán alapítandó ismeretterjesztő egyesületre. A Society for the Diffusion of useful Knowledge pestbudai párja ugyan nem jött létre, de a következő években, tehát 130 esztendővel ezelőtt, megszületett az első magyar iparműkiállítás.

Fényes Elek korszakos jelentőségű munkája, a *Magyarország statisztikája* akkoriban tártá az olvasók elé, hogy hazánkban „mindössze 125 599 kézművest találunk, minden 89 lélekre egyet; Lombardiában minden 9-ik, Ausztriában minden 13-ik lakosra esik egy kézműves”. A számok napnál világosabban bizonyították, hogy az „érezhető iparhány országunknak legsetétebb oldalát képezi”. A „Földművelés a nemzetnek csak tűrhető állapotot, műipar gazdagságot szerez, miután ez a nyers ter-

mesztmények eredeti értékét sokszorosan felemelni képes”.

A liberális reformmozgalom egyre világosabban látta a kibontakozás útját. A minden ereztékében recsegő-ropogó feudális világot a „középrenednek”, az önálló magyar polgárságnak kell felváltania, mert e nélkül nincsen független, nemzeti állam. *Friedrich List*, a német közgazdász *Das nationale System der politischen Ökonomie* (1840) című munkájának gondolatai formálták meg végső soron azt a *Kossuth Lajos* egyik írásából tömörített szállóigét is, hogy „ipar nélkül a nemzet félkarú óriás”.

A polgári társadalom megteremtésére irányuló kossuthi program azonnal felelgyelt *Almás Balogh Pál* jószándékú felhívásának távolabbi lehetőségeire. Az ügyek vitelére bizottságot alakítottak, amelynek tagja volt *Eötvös József, Irinyi János* és — *Kossuth Lajos* is. Nem kellett sok idő ahhoz, hogy *Kossuth* politikai géniusza *Iparegyesület*t alakítsa a „hasonszervi gyógy mód” magyar apostolának Society-jét.

A magyar ipar helyzetének bemutatására, felmérésére, a fejlesztés irányainak kijelölésére első teendőként a régi pesti vásár idején, tehát augusztusban nyitandó, iparműkiállítás szervezését jelölték meg. *Emmerling Károly*, a pesti Redoute bérlője (*Pollack Mihálynak* ez a szép alkotása a mai Vigadó helyén állott, 1849-ben hamvasztották el *Hentzi* bombái) ingyen bocsátotta rendelkezésre négy termét, *Landerer Lajos* ingyen vállalta a rendezést. Négy hét során 14 425 látogatója volt a 213 kiállító által bemutatott 298 „iparműnek”. („A „bemenés díja” hétköznap 10, vasárnap 4 krajcár volt.)

„Jelentés az első magyar iparműkiállításról 1842. A magyar iparegyesület igazgatóválasztmánya megbízásából szerkeszté *Kossuth Lajos* választmányi aligazgató.” Ez az alapos munka tájékoztat ma is a legrészletesebben az eredményekről.

A „kiállítási műbírák” mindössze 5 kitüntetett „aranypénzt” és 13 „ezüstpénzt” ítéltek oda,

a bronzérmek és oklevelek mellett. A *Kiesling testvérek* ásványi festékgyára *Pozsonyból*, az *Uradalmi Vasgyár* Munkácsról, *Hoffmann és fia* selyemgyárosok és a *Stearingyártó* részvénytársaság *Pest-ről*, valamint báró *Vay Miklós* salétromgyára *Debrecenből* vitték el az aranyakat. A ma is élő márkák és nevek közül ott volt a kiállításon az *obudai Goldberger-gyár* kék gyapotszövetével, Herend porcelánjaival és *Irinyi János* — a foszforos gyufával. Az értékelés szempontjaira jól utal egy óriás billikkel kapcsolatos állásfoglalás: „Illyenmű készítmény a forgalomban árucikket semmi esetre sem képezhet, s inkább művészi példának, mint iparműnek tekinthető, bírálat tárgyává nem vétetett; hanem vétettek azon közhasználatú közönséges fejér és színes üvegek, amelyekkel *Kuhinka urak* pesti raktárának mindennapi cikkeiből az iparműkiállításra tetszés szerint választani engedték”.

Százharminc esztendő telt el azóta. Az úttörők érdeme és munkája történelemmé vált. Ezt ismerni, erre emlékezni kötelessége az utókornak.

byp